

Werkblad: Hoe organiseer je een Natuurwerkplaats?

Wat is een Natuurwerkplaats?

Een natuurwerkplaats is een bijeenkomst met natuur- en milieugroepen, ecologen en biologen op locatie om mogelijkheden voor biodiversiteit te inventariseren. Een Natuurwerkplaats duurt gemiddeld zo'n 3 tot 4 uur.

Wat is het doel van de Natuurwerkplaats?

Het doel is om gezamenlijk te bepalen welk ambitieniveau gewenst voor biodiversiteit op en rondom het zonnepark, en het verzamelen van ideeën die als bouwstenen kunnen dienen voor het ecologische ontwerp en de inrichting van het zonnepark.

Wie doen mee aan de Natuurwerkplaats?

Het staat je vrij om iedereen uit te nodigen die een zinvolle bijdrage kan leveren. In ieder geval kun je denken aan de volgende deelnemers:

- vertegenwoordigers van *lokale* natuur- en milieu(werk)groepen, zoals IVN, bijen- en vlinder werkgroepen, vogel- en vleermuizen werkgroepen,
- vertegenwoordigers van *regionale* natuur- en milieu(werk)groepen, zoals de Vlinderstichting (<https://www.vlinderstichting.nl/>), Floron (<https://www.floron.nl/>), Werkgroep Roofvogels Nederland (<http://werkgroeproofvogels.nl/>), Zoogdiervereniging (<https://www.zoogdiervereniging.nl/>), Vllermuiswerkgroep Nederland (<https://www.vleermuis.net/>), de KNNV (<https://www.knnv.nl/>)
- ecologen van de gemeente
- ecologen van de provincie
- hoveniers- en groenonderhoudsbedrijven die het huidige onderhoud en beheer doen
- een specialist in zadenmengsels en iemand die vele weet van bodemgesteldheid en verarming van de bodem (dat laatste bevordert de biodiversiteit)
- overige mensen en organisaties die lokaal en regionaal als expert bekend zijn op het gebied van biodiversiteit, ecologie en landschapsontwerp

Hoe bereid je de Natuurwerkplaats voor?

1. Als eerste stap bepaal je wat je aan het einde van de ochtend of middag bereikt wilt hebben. In de bijlage vind je een document wat als eindresultaat kan dienen: een set van ideeën die als input kunnen dienen voor de ecologische inrichting van het zonnepark (zie **formulier A**).
2. Je bepaalt een datum en nodigt mensen uit. Doe dat ruim op tijd zodat zo veel mogelijk mensen kunnen deelnemen. Houd rekening met vrijwilligers van lokale natuur- en milieugroepen die vaak ook andere bezigheden hebben overdag. Bij een weekend kan het zijn dat professionals niet kunnen.
3. Verzamel beschikbare gegevens over soorten in het gebied, bijvoorbeeld op de website waarneming.nl. Let op: als er geen soorten staan vermeld op waarneming.nl wil dat niet zeggen dat ze er niet voorkomen, het zegt alleen dat ze er niet zijn waargenomen.
4. Zorg op de dag zelf voor een gastvrije ontvangst, met koffie, thee en iets lekkers. Het is handig om meerdere exemplaren van de plattegrond van de locatie en het gebied te hebben. Daarnaast zorg je voor eventuele benodigdheden, zoals flip-overs, pennen, stiften e.d.
5. Is er op de locatie zelf geen overdekte en verwarmde ruimte beschikbaar, zorg dan voor een locatie waar je kunt verzamelen en/of aan het einde van de Natuurwerkplaats. Dit biedt ook gelegenheid voor een sanitaire stop.

Wat doe je tijdens de Natuurwerkplaats?

De invulling van de Natuurwerkplaats is natuurlijk vrij, maar we raden de volgende onderdelen aan:

- een hartelijk welkom en een korte toelichting op het doel van de Natuurwerkplaats
- een voorstelronde als de deelnemers elkaar nog niet kennen. Laat deelnemers ook kort hun achtergrond en expertise toelichten.
- een korte presentatie over het gebied en de plannen voor zover bekend. Maak duidelijk wat de ambities zijn, welke kavels of gebieden bekeken worden als onderdeel van de Natuurwerkplaats en wat de ecologische waarde nu is. Zo start iedereen met dezelfde uitgangspunten.

- een veldbezoek, waarbij deelnemers met elkaar de mogelijkheden voor biodiversiteit bespreken. Laat deelnemers tijdens het veldbezoek aantekeningen maken die gebruikt kunnen worden voor de inventarisatie. Daarbij kun je het veldbezoekformulier gebruiken (zie **formulier B.**) en een plattegrond van het gebied. Bij het veldbezoek is het belangrijk om te kijken naar soorten die het gebied gebruiken als Rustgebied (om te rusten en/of te broeden), als Foerageergebied (om te jagen en voedsel te verzamelen), of als Doorganggebied (om van het ene natuurgebied naar een andere te komen).
- tijdens het veldbezoek noteren de deelnemers ook welke soorten ze op locatie zien.
- Afhankelijk van de groepsomvang en de diversiteit van het terrein kunnen er verschillende vormen gebruikt worden om de observaties samen te vatten. Het is aan te raden om één duidelijke gespreksleider aan te wijzen die alle observaties verzamelt. Daarbij kan **formulier A** handig zijn. Er zijn in ieder geval twee mogelijkheden:
 - o samenvatten in het veld tijdens de observaties: op een aantal plekken haalt de gespreksleider de verschillende inzichten op en noteert deze op formulier A en op de plattegrond.
 - o een afsluitende sessie (bv. in een ontmoetingsruimte) waarbij alle ideeën opgehaald, uitgewerkt en vastgelegd worden. De gespreksleider vraagt aan de groep wat de ideeën zijn, en schrijft deze op een post-it en plakt deze daarna op formulier A. Dat is makkelijk om het idee in te delen in een groep. Is het idee en de uitvoering duidelijk en realistisch, dan komt de post-it in de categorie "Duidelijk idee", is er veel uitzoekwerk nodig, dan komt het idee in de categorie "Gaan we uitzoeken". Daarnaast wordt nog per soort aangegeven wat voor type beheer nodig is.
- bepaal aan de hand van een plattegrond waar de ideeën uitgevoerd kunnen worden en teken deze schematisch in.
- Niet vergeten: verzamel de veldbezoekformulieren (formulier B) zodat je later nog kunt terugkijken en deelnemers kunt benaderen met vragen.
- Bespreek met de deelnemers hoe je de uitwerking van de opgehaalde ideeën terugkoppelt aan de deelnemers en welke vervolgacties je gaat nemen.

Hoe ga je verder na de Natuurwerkplaats?

Het is heel belangrijk dat deelnemers weten dat hun inbreng serieus wordt meegenomen in het ontwerpproces, zodat hun tijd en inzet goed is besteed. Maak in ieder geval een kort verslag van de Natuurwerkplaats en stuur dit naar alle deelnemers. Dat betekent overigens niet dat alle inbreng moet worden overgenomen in het ontwerp, maar wel dat er een goede terugkoppeling plaatsvindt over de gemaakte keuzes.

Als er veel ideeën zijn in de categorie "Gaan we uitzoeken", dan kun je kiezen voor het samenstellen van een werkgroep uit de deelnemers die zorgt voor verdere verdieping en uitwerking van de ideeën. Zijn de ideeën al vrij concreet aan het einde van de Natuurwerkplaats dan kun je aangeven wanneer je een vlekkenplan of concept ontwerp presenteert aan de deelnemers en/of belangstellenden.

Vragen of aanvullingen?

Heb je vragen over dit werkblad, of heb je goede aanvullingen als resultaten van je eigen Natuurwerkplaats? Geef deze dan door aan Energietuinen Nederland: info@energietuinen.nl

Formulier A: Opbrengsten van de Natuurwerkplaats

Soort	Inrichting/ontwerp		Beheer
	Duidelijk idee	Gaan we uitzoeken	
Vegetatie			
Vogels			
Vlinders (dag en nachtvlinders)			
Bestuivers (o.a. bijen en hommels)			
Insecten (libellen, krekels, overig)			
Das, marterachtigen, noordse woelmuis			
Zoogdieren (o.a. hazen, reeën, vossen)			
Vleermuizen			
Vissen			
Amfibieën			
Reptielen			

Formulier B: Veldbezoek Energiewerkplaats

Ingevuld door:

Soorten	Beschrijf specifiek welke soorten:	Geef aan per soort hoe het gebied wordt gebruikt : R = rusten/broeden/nestelen F = fourageren/jagen D = doorgangsrout	Mogelijke ideeën/oplossingen: Wat is nodig bij ontwerp om de soort te behouden of te versterken?	Mogelijke ideeën/oplossingen: Wat is nodig aan beheer om de soort te behouden of te versterken?
Vegetatie				
Vogels				
Vlinders (dag en nachtvlinders)				
Bestuivers (o.a. bijen en hommels)				
Insecten (libellen, krekels, overig)				
Das, marterachtigen, noordse woelmuis				
Zoogdieren (o.a. hazen, reeën, vossen)				
Vleermuizen				
Vissen				
Amfibieën				
Reptielen				

Noteer ook de soorten die je tijdens het veldbezoek tegenkomt:

✓

✓

✓

✓

✓

Opmerkingen: